

Een vreemde broedplaats van Kieviten *Vanellus vanellus*

Arend Veenstra

Kieviten broedden op het terrein van een nieuw gasopslagstation. De vogels nestelden zelfs op een grindveld binnen een hoog hekwerk, overigens zonder goede broedresultaten.

Het is al weer een paar jaar geleden, dat het gasopslagstation nabij Langelo tot stand kwam. De lokatie was omstreden, omdat deze gesitueerd werd op de grens van het beekdal van het Eener- of Grote diep. Dit beekdal heeft voor een belangrijk gedeelte de status van reservaat en wordt in het kader van de Herinrichting Roden-Norg aangekocht en overgedragen aan Natuurmonumenten. Vanouds is het gebied rijk aan weidevogels en hoewel ook hier de stand is teruggelopen, behoort het nog steeds tot de betere weidevogelgebieden van Drenthe. Het bleek dat de Kieviten zich niet al te veel van het nieuwe gasopslagstation aantrokken, en er zelfs tot broeden overgingen.

Het terrein van de gasopslag is uitgestrekt. Naast een aantal gebouwen en installaties komen er open gedeelten voor, die deels worden gemaaid. In de noordwestpunt staat in een grindveld van c. 1.5 ha een gaspijp. Het grindveld is omheind met een hoog hekwerk.

Vorig jaar kon je vanaf de harde weg op een deel van het terrein drie broedende Kieviten op rij waarnemen. Naar schatting zaten er op het hele locatieterrein wel tien paartjes Kieviten en meerdere scholeksterparen.

Foto 1. De gasopslaglocatie met op de voorgrond de Arena, Langeloo, voorjaar 2001 (Arend Veenstra).
The gas storage with in the foreground the Arena, Langeloo, spring 2001.

Was het waarnemen van drie broedende Kieviten onder de 'rook' van de gasinstallaties niet alledaags, het werd echt bijzonder toen bleek dat in het laatst van het broedseizoen nog een Kievit ging broeden in het grindveld rond de gaspijp. Ik werd er opmerkzaam op gemaakt doordat er regelmatig een mannetje baltsgedrag vertoonde binnen de omheining. Niet lang daarna kon ik er een wijfje waarnemen in broedhouding. Na enkele dagen was ze echter weer verdwenen.

Dit jaar herhaalde zich het nestelgedrag van de Kieviten op het locatieterrein. Omstreeks half maart zat de eerste Kievit al te broeden en ook nu kon je meerdere broedende vogels tegelijk waarnemen op het terrein vóór de installaties. Uiteraard lette ik ook op het grindveld en begin april kon het eerste broedende wijfje worden waargenomen in de 'Arena' (die naam kwam bij me op, toen ik weer eens meerdere mannetjes binnen de omheining zag baltsen).

Korte tijd later was dit eerste grindnest verlaten, maar inmiddels zaten er een tweede en een derde Kievit te broeden en vestigde zich ook een Scholekster. Na vestiging van een tweede Scholekster is er dan een korte periode sprake van twee Kieviten en twee Scholeksters.

Als je regelmatig Kieviten 'achter de tralies' in het grind ziet broeden, dan wil je zo iets wel graag op een foto vastleggen. Gelukkig was er een medewerker van de Nederlandse Aardolie Maatschappij die dat begreep. Hij was bereid mij onder zijn begeleiding toe te laten in de Arena, zodat er een paar foto's gemaakt konden worden.

Ook deze beide Kieviten hebben het niet gered, evenals één van de scholeksters. De andere Scholekster heeft het denk ik gered, want ik zag eind mei ouders met jongen bij de rand van de omheining. Ook zat er af en toe één Kleine Plevier - een tweede kon ik niet ontdekken - maar een stilzittende Kleine Plevier op zo'n terrein is ook een beetje een speld in een hooiberg.

Drie-legsel van Kievit in de Arena, Langeloo, 12 april 2001 (Arend Veenstra). *Clutch of Lapwing in the Arena, Langeloo, 12 April 2001.*

Op Pinkstermaandag 4 juni ontdekte ik in de Arena opnieuw een broedende Kievit en een Scholekster dicht bij elkaar. Op het open terrein daaraan grenzend zag ik dicht bij de verharde weg ook nog een Kievit naar het nest lopen in de boterbloemen. Toch leuk dat je dat allemaal vanuit de auto kunt waarnemen zonder dat je de zaak verstoot.

Op 15 juni kon ik de Scholekster nog broedend waarnemen. De ernaast broedende Kievit zat niet op het nest, maar was wel in de buurt. Tevens ontdekte ik aan de westkant in het grind een 'zittende' Kievit. Een vijfde broedpoging? Jazeker, want op 18 juni werden beide Kieviten en de Scholekster nog broedend aangetroffen.

Maar op 19 juni was het mis. De Kievit die dichtbij de Scholekster broedde was verdwenen en de 'westelijke' Kievit liep onrustig rond. In de directe omgeving - zowel binnen als buiten de omheining- vonden luchtgevechten tussen een paar Kieviten en enkele Kauwen plaats. De Scholekster scheen zich van dit tumult niets aan te trekken en broedde rustig door. Op de avond van de 20e juni nam ik nog een kijkje en stelde vast dat de Kieviten binnen de Arena waren verdwenen.

Zo kwam er van de legsels in het grind niets terecht, maar ook elders op het locatieterrein kwamen er aanzienlijk minder jonge Kieviten groot dan vorig jaar. De oorzaak is moeilijk te achterhalen. Het gasopslagterrein raakt meer begroeid en de weidevogels - toch een beetje de pioniers - krijgen waarschijnlijk meer last van andere soorten zoals Kauwen en Torenvalken die zich er inmiddels ook gevestigd hebben.

Op 24 juni hadden zich op het aanliggende weiland van Natuurmonumenten al heel wat ruiende Kieviten verzameld en leek het broedseizoen definitief voorbij. Maar daarin zou ik me behoorlijk vergissen.

Op 23 juli reed ik langs het gasopslagterrein en wat zag ik binnen de Arena? Een kievitvrouw-tje, dat toen ik dichterbij kwam alarmerend gedrag vertoonde. Het was laat en ik schonk er verder geen aandacht aan. Twee dagen later ben ik opnieuw gaan kijken, samen met een kennis uit Norg. Er verbleven nu twee volwassen Kieviten in de Arena en tegen het hekwerk ontdekten we twee nog niet vliegvlugge jongen. Ze liepen naar het midden van het grindperk en één maakte al wat stuntelige vliegbewegingen. Met regelmatige tussenpozen heb ik deze familie kunnen volgen en één jong kunnen ringen. Tot en met 6 augustus verbleven ze in de Arena, daarna zijn ze de weg overgestoken - of gevlogen, want dat konden ze inmiddels - en kon ik ze met de kijker volgen in het begraasde perceel van Natuurmonumenten. Op 7 augustus zaten ze daar nog -herkenbaar aan het geringde exemplaar-, tezamen met zeker nog twee eveneens pas vluchtige jongen. Iets verderop zat nog een alarmerende Kievit, zodat er begin augustus vrij dicht bij elkaar minstens vier paar Kieviten zaten, met nog niet geheel zelfstandige jongen. Verder was het opvallend dat in het beweidde perceel van Natuurmonumenten, waar regelmatig grote groepen Kieviten zaten te rusten, de oudervogels hun jongen bij deze groepen probeerden weg te houden en teruggedreven naar een vertrapte greppel. Een veiligheidsmaatregel?

Vrijwel zeker zijn die laatste jonge 'grind'-Kieviten buiten de Arena uitgebroed en zijn de ouders er met hun jongen heen getrokken. Dat is goed verklaarbaar, want het gras op het aanliggende locatieterrein was inmiddels hoog geworden, terwijl rond het hekwerk van de Arena een baan van een paar meter gemaaid was. De jongen verbleven graag op deze strook bij het hekwerk, voortdurend in de gaten gehouden door de ouders, die verderop in het grind zaten. Daar hadden ze goed zicht op eventuele belagers zoals Kraaien, Torenvalken en een Buizerd.

Kennelijk hebben ze kans gezien vanuit deze bijzondere locatie hun jongen voldoende te beschermen. Zo werd het broedseizoen in en rond de Arena bij Langelo toch nog positief afgesloten.

Summary: Strange nest site of Lapwing *Vanellus vanellus*

In 2000 and 2001, Lapwings used a fenced gravel bed of a newly constructed storage yard for gas as a breeding site. The gravel bed ('the Arena') was surrounded by a sandy strip with sparse vegetation. A breeding attempt in 2000 was not successful. In 2001 several pairs started a clutch on the gravel, but out of five breeding attempts not even a single young hatched. However, between 23 July and 6 August two chicks were observed on the gravel. They had probably hatched from a nest on the sandy area surrounding the gravel and slipped underneath the fence to the open gravel as foraging conditions deteriorated with increasing coverage of the sandy strip by dense vegetation in the course of the summer.

Adres: Steeg 3, 9337 PG Westervelde

